

Podatnik wiecznym dłużnikiem fiskusa

3 sierpnia 2024

Fiskus wciąż może sztucznie wszczynać postępowania karne skarbowe wobec obywateli tylko po to, aby zawieszać bieg przedawnienia ich zobowiązań podatkowych. Ograniczona jest również możliwość weryfikowania ostatecznych decyzji fiskusa i dostęp do akt zawierających tajemnicę skarbową. Przedsiębiorcom szukającym ochrony przed takimi działaniami skarbowki pozostaje walka w sądzie.

Jeżeli organy podatkowe w okresie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie podjęły wobec podatnika żadnych czynności, których celem byłoby skontrolowanie prawidłowości jego rozliczeń, ewentualnie wyegzekwowanie stwierdzonych należności, to upływający czas może wzmacniać przekonanie podatnika co do prawidłowości poczynionych rozliczeń. Długi termin przedawnienia, w którym organy skarbowe mają czas na sprawdzenie podatnika, ma tę wadę, że im dłużej organy z kontrolą zwlekają, tym trudniej o jej rzetelność. Z upływem lat trudniej bowiem podatnikowi np. wykazać pochodzenie majątku. Takie przeciąganie postępowania staje się więc swoistą pułapką także na uczciwych podatników – orzekł już w 2012 r. Trybunał Konstytucyjny. TK dodał, że choć dopuszczanie się nieprawidłowości podatkowych należy ocenić bardzo negatywnie, to nie jest to wystarczającą przesłanką do egzekwowania zobowiązań podatkowych przez dziesięciolecia (wyrok z 19 czerwca 2012 r., sygn. akt P 41/10). Podatnik nie może być wiecznym dłużnikiem Skarbu Państwa, zaskakiwanym działaniami organów skarbowych – orzekł Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie (wyrok z 22 sierpnia 2018 r., sygn. akt I SA/Sz 378/18).

Dlaczego tak się dzieje?

Stosownie do art. 70 § 1 „Ordynacji podatkowej”, zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku. Ale fiskus ma do dyspozycji narzędzie, dzięki któremu może latami sztucznie wydłużać termin przedawnienia zobowiązań podatników. To § 6 ust. 1 tegoż artykułu, zgodnie z którym bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, z dniem wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, o którym podatnik został zawiadomiony, jeżeli podejrzenie popełnienia przestępstwa lub wykroczenia wiąże się z niewykonaniem tego zobowiązania.

Wystarczy więc, że nawet na dzień przed upływem ww. pięcioletniego terminu organy wydadzą postanowienie o wszczęciu postępowania karnego skarbowego wobec podatnika i mu je w tym terminie doręczą. Da to organom kolejne miesiące i lata na prowadzenie weryfikacji podatnika.

Przepis sprzeczny z Konstytucją RP

Skarbowka ma jeszcze jeden bat na podatników. To art. 70 § 8 O.p., który stanowi, że nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką lub zastawem skarbowym, z tym że po upływie terminu przedawnienia zobowiązania te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu. Do końca 2002 r. przepis ten, niemal w identycznym brzmieniu, nosił jednostkę redakcyjną „art. 70 § 6”. W 2013 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że jest on niezgodny z „Konstytucją RP” – a dokładnie z art. 64 ust. 2, czyli z zasadą równej dla wszystkich ochrony praw. Całkowicie wyłącza bowiem przedawnienie niektórych rodzajów należności podatkowych na podstawie nieuzasadnionego i arbitralnego kryterium w postaci formy zabezpieczenia tych należności podatkowych (sygn. akt SK 40/12). Choć obecnie przepis ten obowiązuje w nieco zmienionym

brzmieniu jako art. 70 § 8, to jak ocenił Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 4 sierpnia 2021 r. (sygn. akt III FSK 3865/21), ww. wyrok TK należy odnosić również do tego przepisu i uznać go za niegodnego z art. 64 ust. 2 „Konstytucji RP”.

Ograniczony dostęp do akt sprawy

W kwestii obu tych kontrowersyjnych przepisów interweniował Rzecznik Praw Obywatelskich. Zwrócił dodatkowo uwagę, że w obecnym stanie prawnym RPO ma możliwość uzyskania dostępu do akt danej sprawy postępowania podatkowego dopiero po formalnym zgłoszeniu swojego udziału w postępowaniu przed sądem administracyjnym. RPO nie może bez tego zapoznać się z aktami, bowiem organy powołują się na tajemnicę skarbową. A to utrudnia realizację ustawowych zadań Rzecznika Praw Obywatelskich w obszarze podatkowym.

Problem jest znany, ale

RPO informował o swojej interwencji w tej sprawie w ministerstwie finansów już w 2022 roku. Jak podnosił Rzecznik, sztuczne wszczynanie przez organy postępowań karnych skarbowych jedynie w celu przerwania biegu przedawnienia zobowiązań podatkowych to praktyki stosowane przez te organy od wielu lat. Już blisko 10 lat w Trybunale Konstytucyjnym leży wniosek Rzecznika o zbadanie podstaw prawnych tych praktyk. Kolejnym problemem jest przepis art. 70 § 8 O.p. Apele RPO kolejnych kadencji o usunięcie art. 70 § 6 pkt 1 z „Ordynacji podatkowej” nie odnoszą skutku.

Ówczesna minister finansów zadeklarowała, że problem instrumentalnego wszczynania postępowań karnych skarbowych jedynie celem wydłużania terminu przedawnienia zobowiązań podatników jest ministerstwu znany i ma zostać rozwiązany poprzez nowelizację przepisów. Jednak zmiany zaproponowane w projekcie z 13 czerwca 2023 r. nie tylko nie naprawiły

sytuacji, a wręcz ich celem było dalsze rozbudowanie i rozszerzanie instytucji przedawnienia zobowiązań podatkowych.

Są deklaracje zmian

W komunikacie z 1 lutego 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował o piśmie przekazanym do nowego ministra finansów z prośbą o interwencję w tej sprawie. I tu pojawiło się światło w tunelu. Na początku marca 2024 r. RPO otrzymał odpowiedź, w której podsekretarz stanu w MF Jarosław Neneman oświadczył, że przychyła się do postulatów Rzecznika: wyeliminowania nieprzedawnialności zobowiązań podatkowych zabezpieczonych hipoteką lub zastawem skarbowym oraz rozszerzenia zakresu dostępu RPO do akt podatkowych. Zadeklarował, że pod roz wagę zostanie wzięta również kwestia likwidacji przesłanki zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w związku z wszczęciem postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe. Postulaty Rzecznika mają zostać uwzględnione przy najbliższej nowelizacji „Ordynacji podatkowej”.

Podsumowanie

Do czasu uwzględnienia i wypełnienia postulatów Rzecznika droga może być niestety jeszcze daleka. Podatnikom pozostaje więc nadal szukanie ochrony w sądach, które od wielu lat w takich sprawach stają na szczęście po stronie przedsiębiorców. Oczywiście tych przedsiębiorców, którzy zdecydują się na walkę z fiskusem w sądzie. A zapewne nie wszyscy się na to odważą.

Autorstwo: Robert Nogacki z Kancelarii Prawnej „Skarbiec”

Źródło: [MagazynFakty.pl](https://magazynfakty.pl)